भाग ५

नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको

सूचना

नेपाल सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयले होटल, लज, रेष्टूराँ, बार तथा पथप्रदर्शक नियमावली, २०३८ को नियम ५ को उपनियम (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमका होटल, रिसोर्ट, पर्यटक ईन, पर्यटक लज, मोटेल तथा बेड एण्ड ब्रेकफाष्ट (बी एण्ड बी) हरुको वर्गीकरण र मापदण्ड निर्धारण गरेकोले यो सूचना प्रकाशन गरेको छ।

(क) एकतारेदेखि पाँचतारे डिलक्ससम्मका होटलहरुको वर्गीकरणको मापदण्ड

देहायको मापदण्ड तालिका अनुसार भौतिक सुविधा र सेवाको आधारमा होटललाई एकतारा स्तरदेखि पाँचतारा डिलक्स स्तरमा वर्गीकरण गरिएको:-

विषय	एक तारा	दुई तारा	तीन तारा	चार तारा	पाँच तारा	पाँच तारा डिलक्स	व्याख्या/ कैफियत
भौतिक सुविधा र सेवा							
ल्याण्ड स्केपिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• बलियो भू-धरातलमा बनेको हुनुपर्ने। • होटलमा खुल्ला र आकर्षक प्रवेशद्वार, मौसमी फूलफूल्ने बगैंचाको व्यवस्था, होटल परिसर भित्र डुल्न, घुम्न र आराम गर्न मिल्ने सुविधा सहित कम्पाउण्ड वालले घेरिएको,

							रुख, बिरुवा सहित हरियालीयुक्त शान्त र मनोरम वातावरण रहेको हुनुपर्ने । • होटल परिसर पूर्णरुपमा धुलो रहित, स्वच्छ र सुरक्षित भएको र नियमित रूपमा उचित मर्मत सम्भार भएको हुनुपर्ने ।
क्षेत्रफल	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	भवन तथा अन्य संरचनाले जग्गाको कुल क्षेत्रफलको बढीमा ४०% भू-भाग ओगटेको हुनुपर्ने।
वातावरण	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको हुनुपर्ने ।
निर्मित संरचना /वस्तु आकृति	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• भवन ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०६६ र राष्ट्रिय भवन संहिता,२०६० बमोजिम स्वीकृत भएको हुनुपर्ने । • आधुनिक बनावट र पुरानो भए उचित सम्भारको साथै ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा प्रतिविम्बित हुने, ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदालाई अवरोधनहुने किसिमले भवन निर्माण भएको हुनुपर्ने ।
होटलको नाम र स्तर	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• होटलको प्रवेशद्वारमा स्पष्ट देखिने गरी नेपाली तथा अंग्रेजी

							भाषामा नाम लेखिएको साथै होटल सम्बन्धी सबै कागजातमा समेत होटलको नाम उल्लेख भएको हुनुपर्ने । • होटलको नाम सँगैस्पष्ट देखिने गरी ताराको स्तर खुलाईएको हुनु पर्नेछ ।
पार्किङ्ग क्षमता	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• कम्तीमा देहायको सङ्ख्यामा चारपङ्ग्रे सवारी साधन पार्किङको व्यवस्था हुनुपर्नेः- (क) एकतारा स्तरको होटलमा ५ वटा, (ख) दुईतारा स्तरको होटलमा १० वटा, (ग) तीनतारा स्तरको होटलमा १५ वटा, (घ) चारतारा स्तरको होटलमा २० वटा, (ङ) पाँचतारा स्तरको होटलमा २५ वटा, (च) पाँचतारा डिलक्स स्तरको होटलमा ४० वटा। • तीनतारा स्तरसम्मका होटलले होटल परिसर वा पैदल दूरीमा सवारीसाधन पार्किङ गर्न सकिने व्यवस्था मिलाएको हुनपर्ने। • चारतारा र सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलमा आफ्नै परिसरमा पार्किङ को प्रबन्ध भएको हुनुपर्ने। • बेसमेन्ट पार्किङको हकमा सुरक्षा सम्बन्धी

							उपायहरु अवलम्बन गरेको हुनुपर्ने। • सडक यातायातको पहुँच नपुगेको क्षेत्रमा निर्मित होटलहरुको हकमा पार्किङ अनिवार्य नहुने ।
आन्तरिक नक्सा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलबाट उपलब्ध सुविधा प्राप्त हुने स्थानदेखिने गरी नक्साङ्कन गरिएको हुनुपर्ने ।
सेवा सम्बन्धी जानकारी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलबाट उपलब्ध हुने सेवा सुविधाको जानकारी सम्बन्धी विवरण होटल लबीबाट सहजै प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने ।
झण्डा	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कम्तीमा तीस वटा देशको झण्डा राख्नको लागि पोलहरुको व्यवस्था हुनुपर्ने।
खेलकुद	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डका खेलहरू खेल्न मिल्ने गरी बिहान ८ बजेदेखि बेलुकी ६ बजेसम्म खेलकुदको सुविधा भएको हुनुपर्ने।
होटल सञ्चालन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• दैनिक चौबीसै घण्टा नियमित रुपमा होटल सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने। • तीन तारास्तर वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलमा चौबीसै घण्टा रुम सर्भिस उपलब्ध हुनुपर्ने। • मौसमी रुपमा मात्र होटल सञ्चालन गर्नेको हकमा सोही बमोजिम अनुमति लिएको हुनु पर्ने।

सवारी साधन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• गेष्टलाई होटलसम्म वा होटलदेखि बसपार्क र एअरपोर्टसम्म आवतजावत गर्ने प्रयोजनको लागि सुविधाजनक सवारी साधनको व्यवस्था मिलाईएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• कम्तीमा दुई वटा सुविधाजनक आफ्नै सवारी साधन हुनुपर्ने ।
कमन सेफ डिपोजिट लकर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• गेष्टका बहुमूल्य वस्तुहरु राख्नको लागि रिसेप्सन नजिकै सेफ डिपोजिट लकरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• हरेक कोठामा यस्तो व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पावर सप्लाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलका सबै क्षेत्रमा पर्याप्तप्रकाशको व्यवस्था भएको तथा आवश्यकता अनुसार विद्युत आपूर्ति एवं वैकल्पिक व्यवस्थाभएको हुनुपर्ने ।
पानीको व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा प्रयोग हुने पानी प्रशोधित एवं शुद्धहुनुपर्ने।
आकासे पानी भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	आकासे पानी भण्डारण गर्ने प्रविधि जडान गरी पानी भण्डारण र प्रयोगगर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने ।
ढल निकास	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रचलित कानून तथा सम्बन्धित स्थानीय तहको स्वीकृत मापदण्ड अनुसारको ढल निकासको व्यवस्था हुनुपर्ने।

फोहोर मैला व्यव स्थापन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	फोहोर सङ्कलन तथा पुनःप्रयोगप्रक्रिया प्रचलित कानून एवं सम्बन्धित स्थानीय तहले तोकेको मापदण्ड तथा कार्यविधि अनुसार हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक कोठामा रिसाइकल बिनको अनिवार्य व्यवस्था गरेको हुनुपर्ने।
मर्मत सम्भार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	चौबीस घण्टा सेवा सुचारु रहने गरी व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फ्रन्ट अफिस							
लबीको क्षमता	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• लबीमा देहायको सङ्ख्याका मानिसहरु अट्ने हुनुपर्नेः (क) एक तारास्तरको होटलमा १० जना, (ख) दुई तारास्तरको होटलमा १५ जना, (ग) तीन तारास्तरको होटलमा २० जना, (घ) चार तारास्तरको होटलमा ४० जना, (ङ) पाँच तारास्तरको होटलमा ६० जना, (च) पाँच तारा डिलक्स होटलमा ८० जना । • लबीको बीचमा मौसम अनुसारका फूलहरु राखी आकर्षक हिसावले सजावट भएको ।

							• सोफा तथा आरामदायी कुर्सी र चिया टेबल राखिएको हुनुपर्ने । • नेपाली मौलिक कलाकृतिद्वारा सजावट भएको हुनुपर्ने । • वातानुकूलित व्यवस्था रहेको।
प्रमाण पत्र	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कम्पनी दर्ता, उद्योग दर्ता रसञ्चालन इजाजत र तारा अङ्कित प्रमाणपत्रहरु रिसेप्सनमा देखिने गरी राखेको हुनुपर्ने ।
शौचालय	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• होटलको क्षमता अनुसार लबीको नजिक महिला र पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै आधुनिक, आरामदायी शौचालयको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने। • शौचालयसँगै सुज पोलिस मेसिन समेतको व्यवस्था भएको,वास् बेसिन,ऐनासँगै उज्यालोको व्यवस्था, तातो चिसो पानी र झोल साबुन, सफा टावेल, ड्रायर मेसिन तथा ट्वाइलेट पेपरसहित डिस्पेन्सरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

	अपेक्षित	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	होटलमा अपाङ्ग मैत्री शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्ने।
बार/ लाउन्ज	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	लवी नजिकै आकर्षक ढङ्गले सजाईएको बार/लाउन्जको व्यवस्था हुनुपर्ने।
रिसेप्सन स्टाफ	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• होटलमा चौबीसै घण्टा स्टाफ सहित गेष्टलाई चेक-ईन, चेक-आउट तथा रिसेप्सन गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • रिसेप्सनमा बस्ने कर्मचारीले नेपाली भाषाको अतिरिक्त कम्तीमा अङ्ग्रेजी भाषामा बोल्न लेख्न जानेको हुनुपर्ने। • रिसेप्सनमा बस्ने कर्मचारीले विनम्र भाषामा प्रस्तुत हुने, सफा र आकर्षक देखिने जस्ता व्यक्तिगत गुणहरु विकास गर्ने सम्बन्धी तालीम प्राप्त गरेको हुनुपर्ने।
गेष्ट लगेज	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	गेष्टको अनुरोधमा कोठासम्म वा कोठाबाट पार्किङ्सम्म लगेज पुऱ्याई दिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
ट्राभल डेक्स	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• आन्तरिक तथा बाह्य उडान, यातायात साधनको टिकेटिङ्गको

							व्यवस्था हुनुपर्ने। • पर्यटकको लागि आवश्यकता अनुसार गाईड उपलब्ध गराउने व्यवस्था हुनुपर्ने।
टेलिफोन व्यवहार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• बढीमा तीन घण्टीभित्र टेलिफोन उठ्ने व्यवस्था हुनुपर्ने। • टेलिफोनमा सम्बोधन, अभिवादन तथा आफ्नो आउटलेटको नाम लिने व्यवस्था हुनुपर्ने।
गेष्ट अभि वादन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्ट आगमन भएको एक मिनेट भित्र नमस्कार सहितको अभिवादन गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
पेमेन्ट (भुक्तानी प्रणाली)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नगद, क्रेडिट कार्ड वा अनलाइन भुक्तानीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
पत्रपत्रिका तथा पर्यटन सम्बन्धी जानकारीमूलक सामग्री	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पत्रपत्रिका तथा पर्यटक सम्बन्धी जानकारीमूलक सामाग्री होटलको क्षमता अनुसारको व्यवस्था हुनुपर्ने।
वाईफाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सर्वसुलभ उपलब्धता हुनुपर्ने ।
विनिमय दर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट खरिद र बिक्री दर स्वीकृत भएका विदेशी मुद्राहरुको विनिमय दरहरु फ्रन्ट डेक्समा डिस्प्ले गर्नुपर्ने ।
प्रार्थना स्थल	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा धर्म अनुसारका प्रार्थना गर्ने कक्ष वा सुत्ने

							कोठामा प्रार्थनाको लागि दिशा (Direction) खुलाईएको सङ्केत टाँस भएको हुनुपर्ने ।
विद्युतीय उपकरण चार्जिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मोबाइल, ल्यापटप, क्यामरा,यू.एस.वी लगायतका विद्युतीय उपकरण चार्ज गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फ्लोरिङ्ग (भुई)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सुत्ने कोठा तथा पब्लिक एरियामा आधुनिक शैलीको फ्लोरिङ्गको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भऱ्याङ्ग र करिडोर	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मुख्यभऱ्याङ्ग र मुख्य करिडोर कम्तीमा १.५ मिटर चौडाईको हुनुपर्ने ।
लिफ्ट	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• भुईंतला सहित ३ तला वा सो भन्दा बढी तला भएको होटलमा चौबीसै घण्टा सञ्चालन हुने गरी लिफ्ट जडान भएको हुनुपर्ने । • कम्तीमा १.५ मिटर चौडाईको र होटलको शैया क्षमता अनुसार सो भन्दा बढी क्षमतामा लिफ्ट र सर्भिस लिफ्टको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • लिफ्टमा आपतकालिन अवस्थामा सम्पर्कको लागि टेलिफोन नम्बर तथा आवश्यक सङ्केत चिन्ह राखेको हुनुपर्ने ।

सेफ्टी एण्ड सेक्युरीटी							
फायर सेफ्टी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक तला (Floor) मा फाएर सेफ्टी उपकरण जडान भएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा वाटर स्प्रिङ्कल वा फायर फाइटिङको लागि भरपर्दो व्यवस्था र हरेक सुत्ने कोठामा स्मोक डिटेक्टर र फायर होजरिल जस्ता सुरक्षा प्रवन्ध हुनुपर्ने ।
सुरक्षा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• प्रत्येक तलामा आपतकालीन अवस्थाको लागि वैकल्पिक निकासको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • चौबीसै घण्टा सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • प्रत्येक कोठामा आपतकालीन अवस्थामा बाहिर निस्कने सुरक्षित मार्ग एवं तरिका खुलाईएको सूचना टाँस गरिएको हुनुपर्ने ।
ईमरजेन्सी इभ्याकुएसन प्लान	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	विपद्को बेलामा आपतकालीन निकास योजनाको नक्सा सबै कोठाको ढोका पछाडि देखिने गरी राख्ने व्यवस्था साथै ईमरजेन्सी टेलिफोन नम्बर हरेक सुत्ने कोठामा, आउट लेटमा, स्टाफ कक्षमा तथा होटलको पछाडि पट्टी

							देख्ने गरी लेखेर राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने साथै सुरक्षा घण्टी (security alarm)को प्रबन्ध भएको हुनुपर्ने ।
सी.सी. टि.भी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	होटल प्रवेशद्वार देखि चौबीसैघण्टा सी.सी.टि.भीले निगरानी गरेको तथा कम्तीमा ६ महिनाको रेकर्ड सुरक्षित राखिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
लगेज जाँच	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सुरक्षा प्रयोजनका लागि गेष्टको लगेजलाई प्रविधियुक्त उपकरणले जाँच गर्न सक्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
डिटेक्टर गाडी स्क्यानिङ्ग	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	गाडी प्रवेश र निकासमा सुरक्षा स्क्यानिङको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
प्लाष्टिक झोला प्रयोग निषेध	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	होलटमा तोकिएको मापदण्ड पूरा नभएका प्लाष्टिकका झोला प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाईएको हुनुपर्ने ।
<u>हाउस किपिङ</u>							
सुत्ने कोठा को संख्या	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• काठमाण्डौ उपत्यका भित्रको हेटलमा सुत्ने कोठाको सङ्ख्या कम्तीमा देहाय बमोजिम हुनुपर्नेः (क) एकतारा स्तरको होटलमा २० वटा, (ख) दुईतारा स्तरको होटलमा ४० वटा, (ग) तीनतारा स्तरको होटलमा ६० वटा, (घ) चारतारा स्तरको होटलमा ८० वटा, (ङ) पाँचतारा स्तरको

							होटलमा १०० वटा, (च) पाँचतारा डिलक्स स्तरको होटलमा १५० वटा। • काठमाडौं उपत्यका बाहिरको होटलको हकमा सुत्ने कोठाको सङ्ख्या कम्तीमा क्रमशः१५, ३०, ४५, ६०, ८० र १०० भएको हुनुपर्ने ।
कोठा को ढोका र साँचो	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	ढोकामा अनिवार्य रुपमा सुरक्षित लकिङ सिस्टम भएको र Peep hole/Spy hole राखिएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• होटलका कोठामा इलेक्ट्रोनिक लकिङ सिस्टम भएको हुनुपर्ने। • होटलको कोठामा विद्युतीय साँचोको व्यवस्था भएको वा म्यानुअल कीको हकमा भित्रैबाट साँचो खोल्ने तथा बन्द गर्न सकिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कोठा को क्षेत्रफल	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• कोठाको क्षेत्रफल कम्तीमा देहाय बमोजिमको हुनुपर्नेः (क) एकतारा स्तरको होटलमा सिङ्गल बेडरुम १५० वर्ग फिट र डबल बेडरुम

							१७० वर्ग फिट, (ख) दुईतारा स्तरको होटलमा सिङ्गल वेडरुम १५० वर्ग फिट र डवल वेडरुम १७० वर्ग फिट, (ग) तीनतारा स्तरको होटलमा सिङ्गल वेडरुम १७० वर्ग फिट र डवल वेडरुम २०० वर्ग फिट, (घ) चारतारा स्तरको होटलमा सिङ्गल वेडरुम १०० वर्ग फिट र डवल वेडरुम २०० वर्ग फिट, (ङ) पाँचतारा स्तरको होटलमा सिङ्गल वेडरुम २२५ वर्ग फिट र डवल वेडरुम २५० वर्ग फिट, (च) पाँचतारा डिलक्स स्तरको होटलमा सिङ्गल वेडरुम २२५ वर्ग फिट र डवल वेडरुम २५० वर्ग फिट । • ट्रिपल र ट्वीन रुमको हकमा समेत सोही अनुपातको क्षेत्रफल हुनुपर्ने।
वातानुकुलनको व्यवस्था	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सुत्ने कोठा, सभा हलमा सेन्ट्रल वा स्प्लीट एयर कन्डिसन वा वातानुकुलनको व्यवस्था सहितस्वच्छ हावा प्रवाहको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

टेलिक म्यूनिकेशन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कल सुविधा तथा फोन गर्ने तरिका सहितको टेलिफोन सेवा प्रत्येक कोठामा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने । • सहज ईन्टरनेट सुविधा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने ।
बिजनेश सेन्टर(कम्प्युटर, फोटो कपि, स्क्यानर सुविधा)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको फ्रन्ट डेस्कमा गेष्टको अनुरोधमा डेस्कटप कम्प्युटर, फोटोकपि, स्क्यानर जस्ता उपकरण उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
डबल बेड रुम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कूल कोठा सङ्ख्याको कम्तीमा १० प्रतिशत हुनुपर्ने ।
स्विट रुम	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा कूल कोठा सङ्ख्याको कम्तीमा पाँच प्रतिशत स्वीट रुम हुनुपर्ने।
क्लब रुम	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	कूल कोठा सङ्ख्याको कम्तीमा दश प्रतिशत क्लब रुम हुनुपर्ने।
ईन्टर कनेक्टिङ्ग रुम	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कूल कोठा सङ्ख्याको कम्तीमा दश प्रतिशत ईन्टर कनेक्टिङ्ग रुम हुनुपर्ने।
बेबी सिटिङ्	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्टको अनुरोधमा बेबी चेयर सहितको बेबी सिटिङ् (बच्चा कुरूवा) सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
अपाङ्ग मैत्रीकोठा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा कम्तीमा १ वटा कोठाको व्यवस्था हुनुपर्ने।
अपाङ्ग मैत्री	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको लबी र होटलको बाहिरी परिसर कम्तीमा

होटल परिसर							ह्विलचियर गुडाउन मिल्ने गरी अपाङ्गमैत्री रूपमा निर्माण भएको हुनुपर्ने ।
स्नान कक्ष र शौचालय	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• एट्याच्ड बाथरुमको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने। • सावर वा क्युविकलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • कम्तीमा एउटा कोठा अपाङ्गमैत्री शौचालय सहितको हुनुपर्ने ।
बाथ टब	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा कम्तीमा पचास प्रतिशत कोठाका बाथरुममा बाथ टब सहितको स्नान कक्ष हुनुपर्ने।
बेड साईज	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सिङ्गल ३९X७८, डबल ७२X७८, क्वीन ७८X८० ईन्चको व्यवस्था हुनुपर्ने।
म्याट्रेस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै स्तरको होटलहरुका लागि स्तर अनुसारको गुणस्तरीय व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
तन्ना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• तीनतारास्तर सम्मको होटलको हकमा २ बटा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलको हकमा ३ वटा सेतो रङ्गको तन्नाको व्यवस्था हुनुपर्ने। • होटलमा बस्ने प्रत्येक आगन्तुकको लागि चेक ईन भन्दा अगाडी अनिवार्य रुपमा सफा तन्ना फेर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।

ब्ल्याङ्केट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• मौसम अनुसार ब्ल्याङ्केटको व्यवस्था तथा अतिरिक्त ब्ल्याङ्केटको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • ब्ल्याङ्केटमा अनिवार्य रुपमा खोल राखी प्रत्येक आगन्तुकको लागि चेक ईन भन्दा अगाडी अनिवार्य रुपमा सफा खोल फेर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
बेड स्प्रेड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक बेडमा व्यवस्था हुनुपर्ने।
तकिया	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• एक जना व्यक्ति बराबर २ वटा तकियाको (कभर फेर्न मिल्ने व्यवस्था सहितको) साथै अतिरिक्त तकियाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • होटलमा बस्ने प्रत्येक आगन्तुकको लागि अनिवार्य रुपमा तकियाको सफा खोल फेर्ने (change) व्यवस्था हुनुपर्ने।
बिजुली को प्लग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	वर्किङ्ग डेक्ससँगै २ वटा प्वाइन्ट भएको बिजुली प्लगको व्यवस्था हुनुपर्ने।
धुम्रपान क्षेत्र	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा निश्चित क्षेत्र तोकी धुम्रपान क्षेत्र निर्माण गर्नुपर्ने र धुम्रपान गर्ने बाहेक अन्य कसैलाई सोको असर नपर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने।
चप्पल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	शैया क्षमता अनुरुप पर्याप्त संख्यामा आरामदायी

								चप्पलको व्यवस्था हुनुपर्ने।
हेअर ड्रायर, ब्रस-पेष्ट	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		व्यवस्था हुनुपर्ने ।
नाइट गाउन	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		व्यवस्था हुनुपर्ने ।
लन्ड्री सेवा (ड्राइ क्लिनिङ सहित)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		• एक र दुईतारा स्तरका होटलले गेष्टको अनुरोधमा होटलबाट वा बाहिरबाट कम्तीमा १२ घण्टा भित्र वासिङ्ग, ड्राईङ्ग, प्रेसिङ्ग व्यवस्था सहितको लण्ड्री सेवा उपलब्ध गराउनु पर्ने। • तीनतारा वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलले यो सेवामा कम्तीमा ड्राई क्लिनिङ् सुविधा सहितको लण्ड्री सेवा उपलब्ध गराउनु पर्ने। • पाँचतारा र पाँचतारा डिलक्स स्तरको होटलको हकमा क्यालेण्डर मेसिनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
नोट प्याड र कलम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		लेखन कार्यमा प्रयोग हुने नोटप्याड तथा कलमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
मिनी बार	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		कोठाभित्र रेफ्रिजेरेटरमा मिनी बारका सामग्री रहेको हुनुपर्ने ।
कुर्सी टेबल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य		सुत्ने कोठामा सुविधाजनक कुर्सीहरु र कफी टेबलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

डेक्स	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	काम गर्नको लागि डेक्ससँगै आरामदायी कुर्सीहरु र टेबल बत्तीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
शुद्ध पिउने पानी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक गेष्टको लागि कम्तीमा दैनिक १ लिटर शुद्ध पिउने पानी तथा ढकन सहितको २ वटा ग्लासको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। पाँच तारा र पाँच तारे डिलक्सको हकमा उक्त सुविधा बाथरुममा समेत भएको हुनुपर्ने।
रिफ्रेस मेन्ट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा इलेक्ट्रिक जग, चिया/कफी कप, टी/कफी प्याकेट, चिनी, दुध छुट्टाछुट्टै व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलका प्रत्येक कोठामा गेष्टको प्रयोजनको लागि ट्रेमा सिजनल फलफूलको व्यवस्था हुनुपर्ने।
बेड साईड टेबल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक व्यक्तिको लागि एउटा बेड साईड टेबल साथै दुई वटा ड्रयर भएको हुनुपर्ने ।
कपबोर्ड / क्लोजेट	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कपबोर्ड क्लोजेटको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
पुस्तक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्टको अनुरोध भए बमोजिम पुस्तकहरु उपलब्ध गराई दिने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
वारड्रब	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	चारतारा स्तर वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलका हकमा भित्र बत्ती बाल्ने खापा भएको कम्तीमा ८ वटा काठको ह्याङ्गर व्यवस्था। अन्य होटलको हकमा होटलको स्तर सुहाउँदो हुनुपर्ने।
लगेज र्याक	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कम्तीमा ३ वटा ड्रयरको व्यवस्था हुनुपर्ने।

टेलिभिजन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• रिमोटले चल्ने टिभी तथा टिभीमा नेपाली तथा विदेशी च्यानलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • चारतारा स्तर वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलमा कम्तीमा ३२ इन्च साइजको रिमोटले चल्ने टिभी तथा टिभीमा नेपाली तथा विदेशी च्यानलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
ऐना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बेड रुममा पूर्ण साईजको ऐनाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
पर्दा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बाक्लो तथा पातलो पर्दाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
बिजुलीको प्लग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कम्तीमा २ वटा मोबाईल, ल्यापटप, क्यामेरा र यू.एस्.बीलगायतका विद्युतीय उपकरण चार्जिङ्गको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
उज्यालो (बत्ती) को व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• पर्याप्त प्रकाश पुग्ने गरी बत्तीको व्यवस्था हुनुपर्ने । • प्रत्येक कोठामा बेडबाट समेत अन र अफ गर्न मिल्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
सजावट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	स्थानीय संस्कृति झल्किने आर्कषक पोष्टर तथा आर्टवर्कको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
गेष्ट एमिनिटिज्	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पर्याप्त ट्वाईलेट पेपर, साबुन, सेम्पु, टुथपेष्ट, बडीलोसन, जेल, सेफ्टी

							रेजर, काईयो, ऐनाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
टावेल (तौलिया)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सेतो रङ्गको सफा ह्याण्ड टावेल, फेस टावेल बाथ म्याट तथा बाथ टावेलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भित्ता र सिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भित्ता र सिलिङ्ग सफा एवं आकर्षक हुनुपर्ने ।
कोठाको सङ्केत	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको हरेक तलामा सुत्ने कोठाको नम्बर सहितको संकेत चिन्ह राखने व्यवस्था भएको
फुड एण्ड बेभरेज सर्भिस							
रेष्टुरेण्ट/कफी सप	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• चारतारा वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरको होटलको हकमा मौलिक नेपाली खानाको लागि छुट्टै रेष्टुरेन्ट सहित विभिन्न देशका खानाका स्पेसियालिटी रेष्टुरेन्ट र छुट्टै कफी सपको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • चारतारा वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलको हकमा २४ सै घण्टा खुल्ने रेष्टुरेन्टको व्यवस्था हुनुपर्ने।
सङ्केत चिन्ह	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• होटलका सुविधा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचलित सङ्केत चिन्ह सहित आउटलेटहरुको सङ्केत चिन्ह उपयुक्त स्थानमा राख्ने व्यवस्था भएको

							हुनुपर्ने । • बाहिर (Exit) को सङ्केत हरियो रङ्गमा राख्नु पर्नेछ।
रेष्टुरेन्ट /कफी सप/ बारको नाम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• प्रवेशद्वारमा यस्ता सुविधा उपलब्धताको सङ्केत उल्लेख भएको हुनुपर्ने। • बिल भुक्तानी छुट्टै नामबाट हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
अपओ लिस्टरी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	स्तरीय र सफा हुनुपर्ने ।
सङ्गीत	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नेपाली तथा विदेशी गीत सङ्गीत गुञ्जिने अडियो सिस्टम भएको र गेष्टहरुको वार्तालापलाई असर नपर्ने गरी गुञ्जनु पर्ने ।
भुईं	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नचिप्लिने, सफा भएको एवं गुणस्तरीय सामग्री प्रयोग गरिएको हुनुपर्ने ।
गेष्ट एप्रोच	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्ट रेष्टुरेन्टमा आए पश्चात ५ मिनेट भित्रमा सर्भिस स्टाफले सर्भिसको लागि एप्रोच गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
मेनु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• मेनु कम्तीमा नेपाली तथा अङ्ग्रेजीमा लेखिएको, सजिलो र छोटकरीमा व्याख्या गरिएको हुनुपर्ने। • गेष्टको अनुरोधमा चिल्ड्रेन मेनुको व्यवस्था हुनुपर्ने।
नेपाली खाना तथा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• होटलको उपलब्ध मेनुमा कम्तीमा २५ प्रतिशत नेपाली

पेय पदार्थ							रैथाने खानाका परिकार उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • नेपालमा उत्पादित खाद्य वस्तुहरुको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने।
जुस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मौसम अनुसारको ताजा फलफुलको जुस उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
चिया, कफी	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नेपाली स्वाद सहित कम्तीमा प्रचलित ३ प्रकारको कफी र ५ प्रकारको चिया उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
नन् अल्कोहोलिक बेभरेज	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	वेभरेजको सक्कल भाँडा सहित ल्याउने र गेष्टको अगाडि विर्को खोल्ने व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
फूड सर्भिस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• एपिटाईजर, सलाद, सुप १५ मिनेट भित्र र मेन कोर्ष अर्डर लिएको २५ मिनेट भित्र सर्भिस गर्नुपर्ने। • तातो खाना ६० डिग्री सेल्सिएस तापक्रम भन्दामाथि हुनुपर्ने ।
अन्डर लाईनर	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पेय पदार्थ सर्भिस गर्दा अन्डर लाईनरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
फुड डिस्प्ले काउन्टर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सफा, सुख्खा र गुणस्तरीय हुनुपर्ने।
अर्डर गर्ने	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय अर्डर लिँदा टच स्क्रिन प्रविधियुक्त

टच स्क्रिन मनिटर							मोनिटरद्वारा लिनुपर्ने।
कटलरी, क्रकरी, ग्लासवेर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नकोरिएको, नटुक्रिएको, नफुटेको र सफा र स्तरीय हुनुपर्ने ।
स्वास्थ्य सम्बन्धी नियमको पालना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	देशको प्रचलित स्वास्थ्य सम्बन्धी नियमको पालना भएको प्रमाणपत्र प्राप्त भएको हुनुपर्ने ।
खानाको गुणस्तर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	उपलब्ध खाना तथा पेय पदार्थको गुणस्तर तथा सुरक्षा सुनिश्चित भएको प्रमाणपत्र प्राप्त भएको हुनुपर्ने ।
रुम सर्भिस र कफी सप	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	चौबीसै घण्टा सेवा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने।
आईस क्यूब	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रशोधित शुद्ध पानीबाट तयार गरिएको र उचित भण्डारणको व्यवस्था भएकोहुनुपर्ने।
ह्यान्ड सेनिटाइजर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	रिसेप्सन तथा कोठामा उपलब्ध हुनुपर्ने ।
बिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सफा बिल होल्डरमा बिल पेश गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
किचेन (भान्सा कोठा)							
भान्सा कोठा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• सफा र स्वच्छ हुनुपर्ने । • भुईं नचिप्लिने हुनुपर्ने । • भित्ता तथा सिलिङ्ग सफा र चम्किलो हुनुपर्ने। • सरसफाई गर्न प्रयोगमा ल्याउने रसायन तथा विषादी खाद्यान्न भन्दा टाढा

							लेबल लगाई राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
भेन्टिलेसन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	भान्सामा स्वच्छ हावा प्रवाहको लागि यान्त्रिक भेन्टिलेसनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
विदेशी खाना सम्बन्धी किचेन	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	विदेशी खाना तयार गर्नको लागि छुट्टै किचेनको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
हात धुने	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• कर्मचारीहरुको लागि छुट्टै हात धुने बेसिन, सोप डिस्पेन्सर र टावेलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • हात धुने नियमहरु देखिने गरी भान्सा तथा सफा गर्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
भान्सामा काम गर्ने कामदारको कपडा	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	खाना पकाउने सेफ तथा सहयोगीले अनिवार्य रुपमा खाना पकाउँदा लगाउनुपर्ने सफा गाउन तथा कपाल ढाक्ने टोप लगाउने व्यवस्था हुनुपर्ने।
भूईंको सफाई	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	दैनिक रुपमा किटाणु रहित(Germicidal) तरीकाबाट भुईंको सफाई भएको हुनुपर्ने ।
सरुवा तथा सङ्क्रमण रोग उपर सावधानी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सरूवा तथा सङ्क्रामक रोग लागेका कर्मचारीहरुलाई काममा नलगाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तातो, चिसो पानी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	किचेनमा प्रयोग गर्न र भाँडा धुनको लागि तातो, चिसो पानीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

डस्टबिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• फोहोरको प्रकृति अनुरुप छुट्टाछुट्टै भाँडामा सुरक्षित रुपमा राख्नुपर्ने । • फोहोर मैला राख्ने भाँडाहरु नियमित रुपमा खाली गरी सफा गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
तापक्रम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मासु, दुध, माछा, अण्डा तथा अन्य छिटो सड्ने खाद्यान्नलाई ५ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तल र फ्रिजिङ्ग गर्नु पर्नेलाई माइनस १८ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तलको तापक्रममा भण्डारण गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पाकेको खाना राख्ने	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खानेकुरालाई राम्रोसँग पकाइएको र त्यसको तापक्रम ७५ डिग्री सेल्सियस पुगेको तथा बुफे खानेकुरालाई २ घण्टा भन्दा बढी समयसम्म राख्नु परेमा त्यसको तापक्रम ६३ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा माथि भएको हुनु पर्ने ।
उपकरणको सफाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खानेकुराको सम्पर्कमा आउने सम्पूर्ण उपकरणहरुलाई सेनिटाईजर (तातो पानी) प्रयोग गरि सरसफाई गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
काँचै खाने साग सलाद जस्ता	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै सलाद, साग सब्जी पोटासियम वा क्लोरिन पानी जस्तो पदार्थको प्रयोग गरी (०.१ मिलिग्राम भन्दा बढी नरहने गरी) धुनु पर्ने

खाद्यन्न को सफाई							व्यवस्था हुनुपर्ने।
किचेन ईक्युप मेन्ट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• न्यूनतम स्टेनलेस स्टिलका भाँडाकुडा तथा औजारहरु प्रयोग गरेको हुनु पर्ने । • चारतारा वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलको हकमा अत्याधुनिक प्रविधिका औजारहरुको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कटिङ्ग बोर्ड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कलरकोड सहितको सेन्थेटिक कटिङ्ग बोर्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
आल्मुनियम रहित भाँडा कुँडा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बेकरी प्रयोजन बाहेक आल्मुनियम भाँडा प्रयोग गर्न निषेध गरेको हुनु पर्ने ।
भाँडा धुने मेशिन (डिस वासर)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटल तथा किचनमा प्रयोग हुने भाँडाहरुको सफा पानी र उपयुक्त प्रविधिद्वारा सफाई हुनु पर्ने ।
फोहोर व्यवस्थापन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	फोहोरको प्रकृति अनुसार सुख्खा र पानीयुक्त (dry and wet) फोहोरलाई छुट्टाछुट्टै र सुरक्षित रुपमा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।
भाडाँ वर्तन र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कटलरी,क्रकरी, ग्लासवेर, हलोवेर, पटप्यानको लागि उपयुक्त र्‍याकको व्यवस्था ।
खाद्यान्न भण्डार							
भण्डार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• ड्राई स्टोर, कोल्ड स्टोर र फ्रोजन स्टोरको व्यवस्था साथै काँचो, पाकेको

							तरकारी, फलफुल, माछामासु, डेरी प्रोडक्टको लागि छुट्टाछुट्टै फ्रिज डिफ्रिजको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • तीनतारा र सो भन्दा माथिल्लो स्तरका होटलको हकमा कोल्ड रुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
पानीको भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पानीको भण्डारण तथा प्रशोधन प्रक्रियाहरुको डकुमेन्टेसन तथा परीक्षण गरिएको गुणस्तरको अभिलेख राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पेष्ट कन्ट्रोल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	किरा, मुसा आदिबाट सुरक्षित भएको हुनुपर्ने, किटनासक औषधीको प्योग गर्दा मानव स्वास्थ्यका विषयमा ध्यान पुर्‍याएको हुनुपर्ने ।
पर्याप्त र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको स्तर र क्षमता अनुसारको सफा, तप्काहरुको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
उपभोग्य म्याद (Expiry date)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय पदार्थहरुमा एक्सपायरी डेट स्पष्ट रुपमा उल्लेख भएको हुनुपर्ने ।
सरस फाईका सामाग्री हरु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय स्टोरमा सरसफाईका सामाग्रीहरु राख्न नहुने।
मानव संशाधन							
विभागीय प्रमुख	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• सम्वन्धित विषयमा डिप्लोमा वा कुनै सङ्कायबाट स्नातक

							तह उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा आधारभूत तालीम प्राप्त गरेको हुनुपर्ने। • कम्तीमा ८० प्रतिशत विभागीय प्रमुखहरुले हस्पिटालिटी होटल व्यवस्थापनमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरी कामको अनुभव भएको हुनुपर्ने।
सुपरभाइजर	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• कम्तीमा १२ कक्षा उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा प्रोफेशनल कोर्ष गरी कामको अनुभव भएको हुनु पर्ने । • एक र दुईतारास्तर होटलको हकमा कम्तीमा १५ प्रतिशत स्टाफहरु र तीन तारास्तर वा सो भन्दा माथिका होटलमा न्यूनतम ४० प्रतिशत भन्दा बढी स्टाफहरु सुपरभाइजर लेभलको हुनु पर्नेछ ।
अपरेसनमा काम गर्ने कर्मचारी	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कम्तीमा १२ कक्षा उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा प्रोफेशनल कोर्ष गरी कामको अनुभव भएको हुनुपर्ने ।
तालीम	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कर्मचारीहरुलाई आवश्यकता बमोजिमई न-हाउस तालीम दिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
प्राथमिक उपचार	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	आकस्मिक अवस्थामा तुरून्त प्राथमिक उपचार उपलब्ध हुने प्रबन्ध भएको हुनुपर्ने ।

स्वास्थ्य परीक्षण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेकछ महिनामा कर्मचारीहरुको स्वास्थ्य परीक्षण गराउने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
युनिफर्म	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै तहका कर्मचारीहरुलाई कामको प्रकृति अनुसारको कम्तीमा तीन जोर युनिफर्मको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
लकर रुम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कर्मचारीहरुको लागि युनिफर्म परिवर्तन गर्न लकर रुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्टाफ डाईनिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै कर्मचारीहरुलाई सफा तथा स्वस्थ खानाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
रोजगारीको अवसर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा आवश्यक जनशक्तिका लागि उपलब्ध भएसम्मका नेपाली नागरिकलाई लिएको हुनुपर्ने।
शारीरिक व्यायाम	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	एरोबिक डान्स फ्लोर, साउना, ज्याकुजी, स्टीम कक्ष, जिमनाजियम, स्पा, मसाजको व्यवस्था र सोको दररेट देखिने गरी राखिएको हुनुपर्ने र यस्ता स्थानमा महिला र पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, स्नान कक्ष तथा लकर रुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्वीमिङ्ग पुल	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• चार मिटर चौडाई र बाह मिटर लम्बाई भएको पौडी पोखरी (बच्चाको लागि समेत उपयुक्त हुने गरी) हुनुपर्ने। पोखरीका विभिन्न स्थानको

							गहिराई खुलेको मापन स्पष्ट देखिने गरी सङ्केत राखेको हुनुपर्ने। साथै आपतकालीन उद्दारको लागि तालीमप्राप्त गार्डको व्यवस्था गरेको हुनुपर्ने । • महिला र पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, स्नान कक्ष तथा लकर रुम, सन बाथको लागि पलङ्ग, घाम छेक्ने छहारी तथा साईड टेलको समेत व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
ब्युटी सलुन	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको हुनु पर्ने ।
चिकित्सकको सेवा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा कल डाक्टरको सेवा भएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलमा आधारभूत चिकित्सकीय सामग्री तथा औषधी सहित चौबीसै घण्टा चिकित्सकद्वारा स्वास्थ्य परीक्षण गर्न सकिने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
मनोरञ्जन	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नाइट क्लब वा लाउञ्ज बारको व्यवस्था भई लाईभ म्युजिकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्थानीय धुन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको लबीमा मौलिक स्थानीय धुनहरु प्राथमिकता दिई बजाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
सपिङ्ग आर्केड	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सजावटयुक्त र स्तरीय सपिङ्ग आर्केडको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
बैङ्केट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• होटलमा सभा कक्षका

हल							साथै बैङ्केट हल भएको हुनुपर्ने । • सभा कक्ष नजिकै पुरुष र महिलाको छुट्टाछुट्टै शौचालय र शौचालयमा सुज पोलिस मेसिन र ड्रायर मेसिनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	• कम्तीमा ५००० वर्गफिटको मल्टीपल हलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

(ख) **हेरिटेज एवं बुटिक होटलको वर्गीकरणको मापदण्डः**

देहायको मापदण्ड तालिका अनुसार भौतिक सुविधा र सेवाको आधारमा हेरिटेज एवं बुटिक होटललाई साधारण, डिलक्स र लक्जरी गरी ३ वर्गमा वर्गीकरण गरिएको छः-

विषय	साधारण	डिलक्स	लक्जरी	कैफियत वा व्याख्या
भौतिक सुविधा र सेवा				
होटलको डिजाइन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• बाहिरी तथा आन्तरिक स्वरुप नेपालको ऐतिहासिक, पुरातात्विक वा सांस्कृतिक मौलिकता झल्किने हुनुपर्ने । • बनावट पृथक एवं Unique हुनुपर्ने ।
बुटिक वातावरण	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• प्रवेशद्वार, परिसर, झ्याल तथा ढोकाहरु नेपाली मौलिकता झल्कने गरी निर्माण गरिएको हुनुपर्ने। • होटलमा नेपाली मौलिक संस्कृति झल्किने कला एवं सङ्गितको नियमित प्रदर्शन गर्ने स्थान तथा

				कलाकारको व्यवस्था हुनुपर्ने। ● कोठामा नेपालीपन झल्किने फर्निचरको प्रयोग भएको एवं भित्ताहरुको मौलिक संस्कृति/सम्पदा झल्किने गरी सजावट भएको हुनुपर्ने ।
सुत्ने कोठाको सङ्ख्या	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	● सुत्ने कोठाको सङ्ख्या कम्तीमा देहाय बमोजिम हुनु पर्नेः- (क) साधारणको हकमा १५ वटा, (ख) डिलक्सको हकमा २५ वटा, (ग) लक्जरीको हकमा ३५ वटा ।
संग्रहालय	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	नेपाली इतिहास, कला, भेषभुषा, सङ्गित, नृत्य, साहित्य र जीवनशैलीको प्रतिनिधित्व गर्ने सामग्री सहितको सङ्ग्रहालय सञ्चालन भएको हुनुपर्ने ।
आतिथ्यता	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	अतिथीलाई स्वागत, बिदाई एवं होटल भित्रका अन्य अन्य सेवा प्रदान गर्दा नेपाली संस्कृति अनुरूपको हुनुपर्ने ।
प्रयोग हुने सामग्री	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	मेनु, ब्रोसर, प्रचारप्रसारका सामग्री, स्टेशनरी, Souvenier bag तथा होटलमा प्रयोग हुने भाँडाकुँडा जस्ता सामग्री Hotel को Theme सँग मिल्ने गरी परम्परागत एवं मौलिक हुनुपर्ने।
स्टाफ ड्रेस	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	अतिथि सत्कार, वेटर, बार जस्ता सेवा दिने स्टाफहरुको ड्रेस नेपालीपन झल्किने हुनुपर्ने।
खाना तथा पेय पदार्थ	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	स्थानीय तथा अर्गानिक रुपमा उत्पादित खाना तथा पेय पदार्थलाई

				अधिकतम प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने ।
योगा, ध्यान	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	पूर्वीय सभ्यतामा आधारित योगा, ध्यान लगायतका स्वास्थ्यबर्धक क्रियाकलापहरु तालीमप्राप्त व्यक्तिबाट सञ्चालन गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
पाकिङ्ग क्षमता	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	बुटिक होटलले कम्तीमा देहायको सङ्ख्यामा होटल परिसर वा पैदल दूरीमा चार पाङ्ग्रे सवारीसाधन पार्किङ गर्न सकिने व्यवस्था मिलाएको हुन पर्नेः (क) साधारण — ५ वटा, (ख) डिलक्स — १० वटा, (ग) लक्जरी — १५ वटा।

<u>द्रष्टव्य</u>:-

(१) हेरिटेज एवं बुटिक होटलका लागि उल्लिखित बाहेकका अन्य भौतिक सुविधा रसेवाहरुको हकमा साधारण, डिलक्स र लक्जरी बुटिक/हेरिटेज होटलले क्रमशः तीन तारास्तर, चार तारास्तर र पाँच तारास्तरको होटलका लागि तोकिएको मापदण्ड भन्दा कमी नहुने गरी मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ।समग्र होटलको वातावरण नेपाली परम्परा र मौलिकता झल्किने गरी तयार गरेको हुनु पर्नेछ ।

(२) हेरिटेज एवं बुटिक होटलको स्तरीकरण गर्ने समितिमा पूरातत्व विभागबाट सम्बन्धित क्षेत्रको ज्ञान भएको प्राविधिक अधिकृत समेतलाई आमन्त्रण गर्नु पर्नेछ।

(ग) साधारण रिसोर्टदेखि लक्जरी रिसोर्टसम्मका (पर्यटक आवास) को वर्गीकरणको मापदण्ड

देहायको मापदण्ड तालिका अनुसार भौतिक सुविधा र सेवाको आधारमा रिसोर्टलाई साधारण रिसोर्ट, डिलक्स रिसोर्ट र लक्जरी रिसोर्टमा वर्गीकरण गरिएको छः-

विषय	साधारण रिसोर्ट	डिलक्स रिसोर्ट	लक्जरी रिसोर्ट	कैफियत
साधारण भौतिक सुविधा र सेवा				
ल्याण्ड स्केपिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• बलियो भू-धरातलमा बनेको रिसोर्ट क्षेत्र हुनुपर्ने। • समग्र रिसोर्ट क्षेत्रको पेशागत कुशलतापू र्वक आकर्षक योजना तथा डिजाइन गरिएको एवं खुल्ला र आकर्षक प्रवेशद्वार, मौसमी फूल फूल्ने बगैंचाको व्यवस्था, होटल परिसर भित्र डुल्न, घुम्न र आराम गर्न मिल्ने सुविधा सहित कम्पाउण्ड वालले घेरिएको, रुख, बिरुवा सहित हरियालीयुक्त शान्त र मनोरम वातावरण रहेको हुनुपर्ने । • रिसोर्ट परिसर पूर्णरूपमा धुलो रहित, स्वच्छ र सुरक्षित भएको र नियमित रूपमा उचित मर्मत सम्भार भएको हुनुपर्ने ।
क्षेत्रफल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भवन तथा अन्य संरचनाले जग्गाको कुल क्षेत्रफलको बढीमा ४० प्रतिशत भू-भाग ओगटेको हुनुपर्ने।
वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको हुनुपर्ने।
निर्मित संरचना/वास्तु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• भवन ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०६६ र राष्ट्रिय

आकृति				भवन संहिता, २०६० बमोजिम भएको हुनुपर्ने। ● आधुनिक बनावट र पुरानो भए उचित सम्भारको साथै ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा प्रतिविम्ब हुने, ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदालाई अवरोध नहुने किसिमले भवन निर्माण भएको हुनुपर्ने। ● स्थान र स्थानीय संस्कृति सुहाउँदो कलात्मक वस्तु आकृति भएको हुनुपर्ने। ● भवन,आराम कक्ष तथा शयन कक्षहरु, सुबिधा सम्पन्न, आकर्षक एवं आरामदायी भएको हुनुपर्ने।
रिर्सोटको नाम र स्तर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	● होटलको प्रवेशद्वारमा स्पष्ट देखिने गरी नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषामा नाम लेखिएको साथै होटल सम्बन्धी सबै कागजातमा समेत होटलको नाम उल्लेख भएको हुनुपर्ने । ● रिसोर्टको नामको साथै स्तर खुलाईएको हुनुपर्ने।
पार्किङ्ग क्षमता	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सडक यातायातको पहुँच पुगेको रिसोर्टको शयन कोठा (Bed Room) को अनुपात अनुरूप कम्तीमा १० वटा चार पाङ्ग्रे गाडीको पार्किङको प्रबन्ध गरिएको हुनुपर्ने ।
आन्तरिक नक्सा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	रिसोर्टमा उपलब्ध सुविधाहरु प्राप्त हुने स्थानहरु देखिने गरी दिशाबोध (Direction) गरिएको हुनुपर्ने ।

सेवा विवरण	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	रिसोर्टबाट उपलब्ध हुने सेवा सुविधाको जानकारी सम्बन्धी विवरण लबीबाट सहजै प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने ।
खेलकुद	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	भौगोलिक बनावट अनुसार उपयुक्त कुनै एक वटा outdoor खेलकुदको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
सि. सि. टि. भी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सी.सी.टि.भी. सर्भेलेन्स समेतको व्यवस्था गरी कम्तीमा ६ महिनाको डाटा सुरक्षित राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
पानी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	होटलमा प्रयोग हुने पानी प्रशोधित एवं शुद्ध हुनुपर्ने।
आकासे पानी भण्डारण	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	आकासे पानी भण्डारण गर्ने प्रविधि जडान गरी पानी भण्डारण र प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
फोहोरमैला व्यवस्थापन (Garbage)	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	फोहोर सङ्कलन तथा पुनर्प्रयोग प्रक्रिया प्रचलित कानून एवं सम्बन्धीत स्थानीय तहले तोकेको मापदण्ड तथा कार्यविधि अनुसार हुनुपर्ने ।
मर्मत सम्भार	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	चौबीसै घण्टा रिसोर्टसेवा सुचारु रहने गरी आवश्यक पर्ने मर्मत सम्भार गरिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
<u>फ्रन्ट अफिस</u>				
लबीको क्षमता	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• रिसोर्टमा शयन कोठा र Conference Hall कक्षको क्षमता अनुरूप गेष्टहरु सहज रूपमा अट्न सक्ने लबीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • लबीको बीचमा मौसम अनुसारका फूलहरु राखी आकर्षक हिसाबले सजावट भएको हुनुपर्ने। • सोफासेट, आरामदायी कुर्सी तथा टेवल राखिएको हुनुपर्ने । • नेपाली मौलिक कलाकृतिद्वारा

				सजावट भएको हुनुपर्ने। ● वातानुकूलन गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
एयर कन्डिसन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सुत्ने कोठा र सभा हलमा एअर कन्डिसनको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
प्रमाण पत्र	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कम्पनी दर्ता, उद्योग दर्ता र पर्यटन इजाजतकोप्रमाणपत्रहरु रिसेप्सनमा देखिने गरी राखेको हुनुपर्ने ।
शौचालय	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	● रिसोर्टको क्षमता अनुसार लबी को नजिक महिला र पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै सुविधाजनक शौचालयको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने र सो शौचालयमा सुज पोलिस मेसिन समेतको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। ● वास् बेसिन, ऐनासँगै उज्यालोको व्यवस्था, तातो चिसो पानी र झोल साबुन, सफा टावेल, ड्रायर मेसिन तथा ट्वाइलेट पेपर, डस्टविन सहित डिस्पेन्सरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
बार/लाउन्ज	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	लबी नजिकै आकर्षक ढङ्गले सजाईएको बार/लाउन्जको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
रिसेप्सन स्टाफ	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	● होटलमा चौबीसै घण्टा स्टाफ सहित गेष्टलाई चेक ईन, चेक आउट तथा रिसेप्सन गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । ● रिसेप्सनमा बस्ने स्टाफले नेपाली भाषाको अतिरिक्त कम्तीमा अङ्ग्रेजी भाषामा बोल्न लेख्न जानेको हुनुपर्ने । ● रिसेप्सनमा बस्ने स्टाफले विनम्र भाषामा प्रस्तुत हुने,

				सफा र आकर्षक देखिने जस्ता व्यक्तिगत गुणहरु विकास गर्ने सम्बन्धी तालीम प्राप्त गरेको हुनुपर्ने ।
गेष्ट लगेज	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	गेष्टको अनुरोधमा कोठासम्म वा कोठाबाट पार्किङ्सम्म लगेज पुर्‍याइदिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
टेलिफोन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• बढीमा तीन घण्टी भित्र टेलिफोन उठ्ने व्यवस्था हुनुपर्ने । • टेलिफोनमा सम्बोधन, अभिवादन तथा आफ्नो आउटलेटको नाम लिने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
गेष्टअभिवादन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	गेष्ट आगमन भएको १ मिनेट भित्र नमस्कार सहितको अभिवादन गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
पेमेन्ट(भुक्तानी प्रणाली)	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	नगद, क्रेडिट कार्ड वा अनलाइन पेमेन्टको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
पत्रपत्रिका, पर्यटन सम्बन्धी जानकारी मूलक समग्री	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• नेपाली तथा अङ्ग्रेजी भाषाका पत्रपत्रिका, पर्यटकीय स्थल तथा गतिविधिका सामाग्रीहरु होटलको लबीमा रहेको हुनुपर्ने। • यस्ता सामाग्री गेष्टको अनुरोधमा कोठामा समेत राखिदिने व्यवस्था रहेको हुनुपर्ने ।
प्रार्थना स्थल	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	होटलमा धर्म अनुसारका प्रार्थना गर्ने कक्ष वा सुत्ने कोठामा प्रार्थनाको लागि दिशा (Direction) खुलाईएको सङ्केत टाँस भएको हुनुपर्ने ।
वाईफाई	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सर्वसुलभ उपलब्धता हुनुपर्ने ।
विनिमय दर	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	फ्रन्ट डेक्समा देखिने गरी विनिमय दर राखिएको हुनुपर्ने।
विद्युतीय उपकरण चार्जिङ्ग	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	मोबाइल, ल्यापटप, क्यामरा, यू.एस.बी चार्जिङको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फ्लोरिङ्ग (भुईँ)	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सुत्ने कोठा तथा पब्लिक एरियामा

				आधुनिक शैलीको फ्लोरिङ्गको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भऱ्याङ्ग र करिडोर	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	मुख्य भऱ्याङ्ग र मुख्य करिडोर कम्तीमा १.५ मिटर चौडाईको हुनु पर्ने ।
लिफ्ट	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	• कम्तीमा १.५ मिटर चौडाईको एवं होटलको शैया क्षमता अनुसार सो भन्दा बढी क्षमतामा लिफ्ट र सर्भिस लिफ्टको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • लिफ्टमा आपतकालिन अवस्थामा सम्पर्कको लागि टेलिफोन नम्बर तथा आवश्यक सङ्केत चिन्ह राखेको हुनुपर्ने। • भूईतला सहित ३ तला वा सो भन्दा बढी तला भएको होटलमा चौबीसै घण्टा सञ्चालन हुने गरी लिफ्ट जडान भएको हुनुपर्ने ।
क्लोक रुम (Cloak Room)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• लबी नजिकै गेष्टको लगेज लगायतका सामग्री राख्ने सुविधा भएको कोठाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
<u>सेफ्टी एण्ड सेक्युरीटि</u>				
फायर सेफ्टी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	रिसोर्टमा वाटर स्प्रिङ्कल वा फायर फाइटिङको लागि भरपर्दो व्यवस्था र हरेक सुत्ने कोठामा स्मोक डिटेक्टर र फायर होजरिल जस्ता सुरक्षा प्रबन्ध हुनुपर्ने ।
सुरक्षा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• रिसोर्टका प्रत्येक तलामा आपतकालिन अवस्थाको लागि वैकल्पिक निकास र चौबीसै घण्टा सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • प्रत्येक कोठामा आपतकालीन

				अवस्थामा बाहिर निस्कने सुरक्षित मार्ग एवं तरिका खुलाईएको सूचना टाँस गरिएको हुनुपर्ने।
ईमरजेन्सी इभ्याकुऐसन प्लान	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	विपद्को बेलामा आपतकालीन निकास योजनाको नक्सा सबै कोठाको ढोका पछाडि देखिने गरी राख्ने व्यवस्था साथै ईमरजेन्सी टेलिफोन नम्बर हरेक सुत्ने कोठामा, आउटलेटमा, स्टाफ कक्षमा तथा होटलको पछाडि पट्टी देख्ने गरी लेखेर राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने साथै सुरक्षा घण्टी (security alarm)को प्रबन्ध भएको हुनुपर्ने ।
सी.सी.टि.भी.	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	रिसोर्ट प्रवेशद्वार देखि चौबीसै घण्टा सी.सी.टि.भीले निगरानी गरेको तथा कम्तीमा ६ महिनाको रेकर्ड सुरक्षितराखिने व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
साँचो	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	विधुतीय साँचोको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने र कोठा भित्रको म्यानुअल की को हकमा भित्रैबाट साँचो खोल्ने तथा बन्द गर्न सकिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
लगेज जाँच	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सुरक्षा प्रयोजनका लागि गेष्टको लगेजलाई प्रविधियुक्त उपकरणले जाँच गर्न सक्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
प्लाष्टिक झोला प्रयोग निषेध	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	होटलमा तोकिएको मापदण्ड पूरा नभएका झोला प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाईएको हुनुपर्ने।
डिटेक्टर (गाडी स्क्यानिङ्ग)	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	गाडी प्रवेश र निकासमा गाडी स्क्यानिङ्गको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
<u>हाउस किपिङ्ग</u>				
सुत्ने कोठाको संख्या	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	देहाय बमोजिमको सङ्ख्यामा सुत्ने कोठा भएको हुनुपर्नेः-

				(क) साधारण रिसोर्टमा १० वटा, (ख) डिलक्स रिसोर्टमा २० वटा, (ग) लक्जरी रिसोर्टमा ३० वटा ।
कोठाको क्षेत्रफल	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कोठाको क्षेत्रफल कम्तीमा देहाय बमोजिम हुनुपर्नेः- (क) साधारण रिसोर्टमा सिङ्गल बेडरुम १५० वर्ग फिट र डबल बेडरुम १७० वर्ग फिट, (ख) डिलक्स रिसोर्टमा सिङ्गल बेडरुम १७० वर्ग फिट र डबल बेडरुम २०० वर्ग फिट, (ग) लक्जरी रिसोर्टमा सिङ्गल बेडरुम ५०० वर्ग फिट र डबल बेडरुम ६०० वर्ग फिट।
स्विट रुम	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	जम्मा कोठामध्ये कम्तीमा साधारण रिसोर्टमा पाँच प्रतिशत र डिलक्स रिसोर्टमा दश प्रतिशतको अनुपातमा हुनुपर्ने र लक्जरी रिसोर्टको सबै कोठा स्विट रुम बराबरको हुनुपर्ने।
क्लब रुम	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	क्लव रूमको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
स्नान कक्ष र शौचालय	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• एटेज बाथरुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • सावर र क्युविकलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • कम्तीमा एक कोठा अपाङ्गमैत्री शौचालय सहितको हुनुपर्ने।
बाथ टब	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	डिलक्स वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरका रिसोर्टमा कम्तीमा ५० प्रतिशत कोठाका बाथरुममा बाथ टब सहितको स्नान कक्ष हुनुपर्ने ।

बेड साईज	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सिङ्गल ३९"x७८", डबल ७२"x७८", क्वीन ७८"x८०" ईन्चको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
म्याट्रेस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	साधारणको हकमा गुणस्तरीय म्याट्रेस हुनुपर्ने र डिलक्स र लग्जरीको हकमा १२ ईन्च उचाई भएको गुणस्तरीय हुनुपर्ने ।
तन्ना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• प्रत्यक बेडमा ३ वटा सेतो रङ्गको तन्नाको व्यवस्था हुनुपर्ने। • होटलमा बस्ने प्रत्येक आगन्तुकको लागि चेक ईन भन्दा अगाडी अनिवार्य रुपमा सफा तन्ना फेर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
सेतो रङ्गका लिनन तथा कटनको व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• बेड कभर/तन्ना, शिरक तथा ब्लाङ्केटको खोल, टावेल, सिरानीको खोल, बेड कुशनका खोलहरु सेतो रङ्गका लिनन तथा कटनका भएको हुनुपर्ने ।
ब्ल्याङ्केट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• मौसम अनुसार ब्ल्याङ्केटको व्यवस्था तथा अतिरिक्त ब्ल्याङ्केटको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • ब्लाङ्केटमा अनिवार्य खोल राखी प्रत्येक आगन्तुकको लागि चेक ईन भन्दा अगाडि अनिवार्य रुपमा सफा खोल फेर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
बेड स्प्रेड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक बेडमा व्यवस्था हुनुपर्ने ।
तकिया	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• एक जना व्यक्ति बराबर २ वटा खोल सहितको तकियाको व्यवस्थाका साथै अतिरिक्त तकियाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • होटलमा बस्ने प्रत्येक

				आगन्तुकको लागि चेक-ईन भन्दा अगाडी अनिवार्य रुपमा सफा तकियाको खोल फेर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
डेक्स	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	काम गर्नको लागि डेक्ससँगै आरामदायी कुर्सीहरु र टेबल बत्तीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
धुम्रपान क्षेत्र	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	निश्चित क्षेत्र तोकी धुम्रपान क्षेत्र निर्माण गर्नुपर्ने।सोको असर धुम्रपान गर्ने बाहेक अन्य कसैलाई नपर्ने गरी सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
चप्पल	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	शैया सङ्ख्या अनुरुप पर्याप्त सङ्ख्यामा चप्पलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
आईरन र आइरन बोर्ड	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	गेष्टको अनुरोधमा उपलब्ध हुने व्यवस्था हुनुपर्ने
डस्टबिन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	हरेक बेडरूममा व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
मिनी बार	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	हरेक बेडरूममा व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कुर्सी टेबल	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	डिलक्स र लग्जरीको हकमा उच्चस्तरको सुविधाजनक कुर्सी र कफी टेबलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
शुद्ध पिउने पानी	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	हरेक गेष्टको लागि कम्तीमा दैनिक १ लिटर शुद्ध पिउने पानी तथा ढकन सहितको २ वटा ग्लासको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।डिलक्स वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरको हकमा उक्त सुविधा बाथरुममा समेत भएको हुनुपर्ने।
रिफ्रेसमेन्ट	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	ईलेक्ट्रिक जग, चिया/कफी, कप, टी/कफी प्याकेट, चिनी, दुध छुट्टाछुट्टै कम्प्लिमेन्टरी व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
	अपेक्षित	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	प्रत्येक कोठामा गेष्टको प्रयोजनको लागि ट्रेमा सिजनल फलफुलको कम्प्लिमेन्टरी व्यवस्था हुनुपर्ने ।

बेड साईड टेबल	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	डिलक्स र लग्जरीको हकमा हरेक व्यक्तिको लागि एउटा बेड साईड टेबलको व्यवस्था हुनुपर्ने।
कपबोर्ड	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	टेलिफोन, सर्भिस डाईरेक्टरी, नोट प्याड, डटपेन, रुम सर्भिस मेनु, गेष्ट कमेन्ट फर्म, आचारसंहिता तथा अन्य सूचना सामग्रीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
वार्ड्रब	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	भित्र बत्ती बाल्ने खापा भएको कम्तीमा ८ वटा ह्याङ्गरको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
लगेज र्‍याक	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कम्तीमा ३ वटा ड्रयरको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
टेलिभिजन	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• रिमोटले चल्ने टिभी तथा टिभीमा नेपाली तथा विदेशी च्यानलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • डिलक्स र लक्जरीस रिसोर्टको हकमा कम्तीमा बत्तीस इन्च साइजको रिमोटले चल्ने टिभी तथा टिभीमा नेपाली तथा विदेशी च्यानलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
ऐना	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	बेड रुममा पूर्ण साईजको ऐनाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
पर्दा	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	बाक्लो तथा पातलो रिसोर्टको गुणस्तरीय पर्दाको व्यवस्था हुनुपर्ने।
बिजुलीको प्लग	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	कम्तीमा दुईवटा मोवाईल, ल्यापटप, क्यामेरा र यू.एस्.बी चार्जिङ्ग सहितको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
उज्यालो/बत्तीको व्यवस्था	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	पर्याप्त प्रकाश पुग्ने गरी बत्तीको व्यवस्था हुनुपर्ने। प्रत्येक कोठामा बेडबाट समेत अनरअफ गर्न मिल्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
सजावट	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	पर्याप्त प्रकाश पुग्ने गरी बत्तीको

				व्यवस्था हुनुपर्ने। प्रत्येक कोठामा बेडबाट समेत अन र अफ गर्न मिल्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।
सावर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• स्तरीय, आधुनिक सावरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • बाथरोबको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
गेष्ट एमिनिटीज्	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• ट्वाईलेट पेपर, साबुन, सावर क्याप, सेम्पु, हेअर व्याण्ड, सेनिटरी प्याडको व्यवस्था भएको हुनु पर्न ।
	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	• टुथपेष्ट, ब्रस, बडीलोसन, बाथ जेल, सेफ्टी रेजर, काईयो, ऐना, हेअर ड्रायर समेत हुनुपर्ने ।
टावेल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सेतो रङ्गको सफा ह्याण्ड टावेल, फेस टावेल बाथ म्याट तथा बाथ टावेलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भित्ता, भुईर सिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• रिसोर्टको परिसर, भुई, भित्ता, सिलिङ् लगायत समग्र संरचनाहरू सफा एवं आकर्षक हुनुपर्ने। • भुईंको हकमा पार्केट वा कार्पेट विछ्याईएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	• भित्ता तथा सिलिङमा वालपेपर वा भेल्भेट वालपेपरको प्रयोग भएको हुनुपर्ने ।
लण्ड्री	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• वासिङ्ग, ड्राईङ्ग, प्रेसिङ्ग सहितको लण्ड्रीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	• डिलक्स र लग्जरीको हकमा क्यालेण्डर मेसिनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कोठाको सङ्केत	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको हरेक तलामा सुत्ने कोठाको नम्बर सहितको सङ्केत चिन्ह राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

फुड एण्ड बेभरेज सर्भिस				
रेष्टुरेन्ट/कफी सप	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	विभिन्न देशका स्पेसियालिटी रेष्टुरेन्ट र छुट्टै कफी सपको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। साथै सबै दिन चौबीसै घण्टा रेष्टुरेन्ट खुल्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
नेपाली खाना तथा पेय पदार्थ	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• रिसोर्टको उपलब्ध मेनुमा कम्तीमा २५ प्रतिशत नेपाली खानाका परिकार उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने • नेपालमा उत्पादित खाद्य वस्तुको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने ।
सङ्केत चिन्ह	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• रिसोर्टका सुविधा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचलित सङ्केत चिन्ह सहित आउटलेटहरुको सङ्केत चिन्ह उपयुक्त स्थानमा राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • बाहिर (Exit) को सङ्केत हरियो रङ्गमा राख्नु पर्ने।
रेष्टुरेन्ट/कफीसप /बारको नाम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रवेशद्वारमा यस्ता सुविधाको उल्लेख भएको हुनुका साथै बिल भुक्तानी पनि छुट्टै नामबाट हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
अपओलिस्टरी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	स्तरीय र सफा हुनुपर्ने ।
सङ्गीत	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नेपाली तथा विदेशी गीत सङ्गीत गुन्जने अडियो सिस्टम भएको र गेष्टहरुको वार्तालापलाई असर नपर्ने गरी गुन्जनुपर्ने ।
भुईं	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नचिप्लिने, ढुसी नलागेको, सफा हुनुका साथै गुणस्तरीय सामग्री प्रयोग गरिएको हुनुपर्ने ।
साईन बोर्ड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको साइनबोर्ड सफा हुनुका साथै सवारी स्टेशनहरूमा समेत सूचना प्राप्त हुने गरी र सबैले सहजरूपमा देख्ने गरी टाँसेको हुनुपर्ने ।

गेष्ट एप्रोच	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्ट रेष्टुरेन्टमा आए पश्चात पाँच मिनेट भित्रमा सर्भिस स्टाफले सर्भिसको लागि एप्रोच गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
मेनु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मेनु कम्तीमा नेपाली तथा अङ्ग्रेजीमा लेखिएको, सजिलो र छोटकरीमा व्याख्या गरिएको हुनुपर्ने। गेष्टको अनुरोधमा चिल्ड्रेन मेनुको व्यवस्था हुनुपर्ने।
जुस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मौसम अनुसारका ताजा फलफुलको जुस उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
चिया, कफी	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	कम्तीमा प्रचलित तीन प्रकारको कफी र पाँच प्रकारको चिया उपलब्ध हुने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
नन् अल्कोहलिक बेभरेज	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	बेभरेजको सक्कल भाँडा सहित ल्याउने र गेष्टको अगाडि बिर्को खोल्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फूड सर्भिस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• एपिटाईजर, सलाद, सुप अर्डर लिएको १५ मिनेट भित्र र मेन कोर्ष अर्डर लिएको २५ मिनेट भित्र सर्भिस गर्नु पर्ने । • तातो खानाको तापक्रम ६० डिग्री सेल्सिएस भन्दामाथि हुनु पर्ने ।
अन्डर लाईनर	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	पेय पदार्थ सर्भिस गर्दा अन्डर लाईनरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फुड डिस्प्ले काउन्टर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सफा, सुख्खा र गुणस्तरीय हुनुपर्ने ।
अर्डर गर्ने टच स्क्रीन मनिटर	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय अर्डर लिंदा टच स्क्रिन प्रविधियुक्त मोनिटरद्वारा लिनुपर्ने ।
कटलरी, क्रकरी, ग्लासवेर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नकोरिएको, नटुक्रिएको, नफुटेको र सफा र स्तरीय हुनुपर्ने।
स्वास्थ्य सम्बन्धी नियमको पालना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	देशको प्रचलित स्वास्थ्य सम्बन्धी नियमको पालना भएको प्रमाणपत्र प्राप्त भएको हुनुपर्ने।

खानाको गुणस्तर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	उपलब्ध खाना तथा पेय पदार्थको गुणस्तर तथा सुरक्षा सुनिश्चित भएको प्रमाणपत्र प्राप्त भएको हुनुपर्ने।
रुम सर्भिस र कफी सप	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	चौबीसै घण्टा सेवा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने।
आईस क्यूब	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रशोधित शुद्ध पानीबाट तयार गरिएको र उचित भण्डारणको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
ह्यान्ड सेनिटाईजर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	रिसेप्सन तथा कोठामा रहेको हुनुपर्ने।
बिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सफा बिल होल्डरमा कलमसँगै बिल पेश गर्ने व्यवस्था हनुपर्ने।
<u>किचेन (भान्सा कोठा)</u>				
भान्सा कोठा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• सफा र स्वच्छ हुनुपर्ने। • भुई नचिप्लिने हुनुपर्ने। • भित्ता तथा सिलिङ्ग सफा र चम्किलो हुनुपर्ने। • सरसफाई गर्न प्रयोगमा ल्याउने रसायन तथा विषादी खाद्यान्न भन्दा टाढा लेबल लगाई राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
भेन्टिलेसन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भान्सामा स्वच्छ हावा प्रवाहको लागि यान्त्रिक भ्येन्टिलेसनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
प्राथमिक उपचार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्राथमिक उपचारको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्वास्थ्य परीक्षण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हरेक छ महिनामा कर्मचारीहरुको स्वास्थ्य परीक्षण गराउने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
हात धुने	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• कर्मचारीहरुको लागि छुट्टै हात धुने बेसिन, सोप डिस्पेन्सर र टावेलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • हात धुने नियमहरु देखिने गरी भान्सा तथा सफा गर्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।

भान्सामा काम गर्ने कामदारको कपडा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाना पकाउने सेफ तथा सहयोगीले अनिवार्य रुपमा खाना पकाउँदा लगाउनुपर्ने सफा गाउन तथा कपाल ढाक्ने टोप लगाउने व्यवस्था हुनुपर्ने।
भुईंको सफाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	दैनिक रुपमा किटाणुरहित (germicidal) तरीकाबाट भुईंको सफाई भएको हुनुपर्ने ।
सरुवा तथा सङ्क्रमण रोग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	रोग लागेका कर्मचारीहरुलाई काममा नलगाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तातो/चिसो पानी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	किचेनमा प्रयोग गर्न र भाँडा धुनको लागि तातो, चिसो पानीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
डस्टबिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• फोहोरको प्रकृति अनुरुप छुट्टाछुट्टै भाँडामा सुरक्षित रुपमा राख्नुपर्ने । • फोहोर मैला राख्ने भाँडाहरु नियमित रुपमा खाली गरी सफा गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
पेष्ट कन्ट्रोल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	हानिकारक जीव, चरा, मुसा भित्र प्रवेश गर्नबाट रोक्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• काँचो तरकारी, माछा, मासु तथा पाकेको खानेकुराहरुलाई भण्डारण गर्ने छुट्टाछुट्टै व्यवस्था भएको हुनुपर्ने। • कोल्डरुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
तापक्रम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	मासु, दुध, माछा, अण्डा तथा अन्य छिटो सडीगली जाने खाद्यान्नलाई ५ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तल र फ्रिजिङ्ग गर्नु पर्नेलाई माइनस १८ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तलको तापक्रममा भण्डारण गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

रेफ्रिजेरेसन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	एउटै फ्रिजमा राख्नु परेमा पाकेको खाना माथि र काँचो खाना तल पारेर राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पाकेको खाना राख्ने	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खानेकुरालाई राम्रोसँग पकाइएको र त्यसको तापक्रम ७५ डिग्री सेल्सियस पुगेको तथा बुफे खानेकुरालाई दुईघण्टा भन्दा बढी समयसम्म राख्नु परेमा त्यसको तापक्रम ६३ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा माथि भएको हुनुपर्ने ।
उपकरणको सफाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खानेकुराको सम्पर्कमा आउने सम्पूर्ण उपकरणहरुलाई सेनिटाईजर (तातो पानी) प्रयोग गरी सरसफाई गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भान्साको फोहोर राख्नको लागि उपयुक्त ढकन र गारबेज ब्यागसहितको बकेटको व्यवस्था भएको र दैनिक रुपमा फोहोर उठाउने वा नष्ट गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
पोटासको प्रयोग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै सलाद, साग सब्जी पोटासियम वा क्लोरिनपानी (०.१ मिलिग्राम भन्दा बढी नरहने गरी) मा धुनु पर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पानीको भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पानीको भण्डारण तथा प्रशोधन प्रक्रियाहरुको डकुमेन्टेसन तथा परीक्षण गरिएको गुणस्तरको अभिलेख राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
किचेन ईक्युपमेन्ट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पानीको भण्डारण तथा प्रशोधन प्रक्रियाहरुको डकुमेन्टेसन तथा परीक्षण गरिएको गुणस्तरको अभिलेख राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कटिङ्ग बोर्ड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कलरकोड सहितको सेन्टेथिक कटिङ्ग बोर्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
आल्मुनियम रहित	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बेकरी प्रयोजन बाहेक आल्मुनियम

भाँडाकुँडा				भाँडा प्रयोग गर्न निषेध गरेको हुनु पर्ने ।
भाँडा धुने मेशिन (डिस वासर)	अपेक्षित	अनिवार्य	अनिवार्य	होटल तथा किचनमा प्रयोग हुने भाँडाहरुको सफा पानी र उपयुक्त प्रविधिद्वारा सफाई हुनुपर्ने ।
फोहोर व्यवस्थापन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	फोहोरको प्रकृति अनुसार सुख्खा र पानीयुक्त (Dry and Wet) फोहोरलाई छुट्टाछुट्टै र सुरक्षित रुपमा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।
भाँडावर्तन र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कटलरी,क्रकरी, ग्लासवेर, हलोवेर, पटप्यानको लागि उपयुक्त र्‍याकको व्यवस्था।
खाद्यान्न भण्डार				
भण्डार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	ड्राई स्टोर, कोल्ड स्टोर र फ्रोजन स्टोरको व्यवस्था साथै काँचो, पाकेको तरकारी, फलफुल, माछामासु, डेरी प्रोडक्टको लागि छुट्टाछुट्टै फ्रिज डिफ्रिजको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पेष्ट कन्ट्रोल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भान्सा किरा, मुसा आदिबाट सुरक्षित भएको हुनुपर्ने, किटनासक औषधीको प्रयोग गर्दा मानव स्वास्थ्यका विषयमा ध्यान पुर्‍याएको हुनुपर्ने ।
पर्याप्त र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको स्तर र क्षमता अनुसारको सफा, तप्काहरुको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
एक्स्पायरी डेट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय पदार्थहरुमा एक्सपायरी डेट स्पष्ट रुपमा उल्लेख भएको हुनुपर्ने ।
सरसफाईका सामग्रीहरु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खाद्य तथा पेय स्टोरमा सरसफाईका सामग्रीहरु राख्न नहुने ।
मानव संशाधन				

विभागीय प्रमुख	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• सम्बन्धित विषयमा डिप्लोमा वा कुनै सङ्कायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा आधारभूत तालीम प्राप्त गरेको हुनुपर्ने। • कम्तीमा ८० प्रतिशत विभागीय प्रमुखहरुले हस्पिटालिटी/होटल व्यवस्थापनमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरी कामको अनुभव भएको हुनुपर्ने।
सुपरभाईजर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• कम्तीमा १२ कक्षा उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा प्रोफेशनल कोर्ष गरी कामको अनुभव भएको हुनुपर्ने। • साधारण रिसोर्टमा कम्तीमा १५ प्रतिशत वा सो भन्दा माथिका रिसोर्टमा कम्तीमा ४० प्रतिशत स्टाफहरु सुपरभाइजर लेभलको हुनुपर्ने।
अपरेसनमा काम गर्ने कर्मचारी	अपेक्षित	अपेक्षित	अनिवार्य	कम्तीमा १२ कक्षा उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित विषयमा प्रोफेशनल कोर्ष गरी कामको अनुभव भएको हुनुपर्ने ।
तालीम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कर्मचारीहरुलाई आवश्यकता बमोजिम ईन-हाउस तालीम दिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
स्वास्थ्य परीक्षण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	किचेनमा काम गर्ने कर्मचारीहरुलाई कम्तीमा वर्षमा एक पटक स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।
युनिफर्म	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै तहका कर्मचारीहरुलाई कामको प्रकृति अनुसारको कम्तीमा ३ जोर युनिफर्मको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
लकर रुम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कर्मचारीहरुको लागि युनिफर्म परिवर्तन गर्न लकर रुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

स्टाफ डाईनिङ्ग	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	सबै कर्मचारीहरुलाई सफा तथा स्वस्थ खानाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
रोजगारीको अवसर	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	आवश्यक जनशक्ति लिँदा उपलब्ध भएसम्मका नेपाली नागरिकलाई लिएको हुनुपर्ने ।
<u>हेल्थ क्लब तथा मनोरञ्जन</u>				
शारीरिक व्यायाम	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	एरोविक डान्स फ्लोर, साउना, ज्याकुजी, स्टीम कक्ष, जिमनाजियम, मसाजको व्यवस्था र सोको दररेट देखिने गरी राखेको हुनुपर्ने। साथै महिला र पुरुषको छुट्टाछुट्टै शौचालय, स्नान कक्ष तथा लकर रुमको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
ब्युटी सैलुङ्ग	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको ब्युटी सैलुङ्गको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
स्वीमिङ्ग पुल	**अपेक्षित**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	• ४ मिटर चौडाई र १२ मिटर लम्बाई भएको स्वीमिङ्ग पुल (बच्चाको लागि समेत उपयुक्त हुने गरी) हुनुपर्ने। • स्वीमिङ्ग पुलका विभिन्न स्थानको गहिराई खुलेको मापन स्पष्ट देखिने गरी सङ्केत राखेको हुनुपर्ने। साथै आपतकालीन उद्दारको लागि तालीमप्राप्त गार्डको व्यवस्था गरेको हुनुपर्ने । • महिला र पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, स्नान कक्ष तथा लकर रुम, सन बाथको लागि पलङ्ग, घाम छेक्ने छहारी तथा साईड टेबलको समेत व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
चिकित्सकको सेवा	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	• आधारभूत चिकित्सकीय सामग्रीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने तथा औषधी सहित चौबीसै घण्टा चिकित्सकद्वारा स्वास्थ्य परीक्षण

				गर्न सकिने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
नाइट क्लब वा लाउञ्ज बार	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	नाइट क्बल वा लाउञ्ज बारको व्यवस्था भई लाईभ म्युजिकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्थानीय धुन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	होटलको लबीमा मौलिक स्थानीय धुनहरु प्राथमिकता दिई बजाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
सपिङ्ग आर्केड	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	सजावटयुक्त र स्तरीय सपिङ्ग आर्केडको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
बैङ्केट हल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• सभा कक्षका साथै बैङ्केट हलएवं मल्टीपल हलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । • सभा कक्ष नजिकै पुरुष र महिलाको छुट्टाछुट्टै शौचालय र शौचालयमा सुज पोलिस मेसिन र ड्रायर मेसिनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

(घ) साधारण पर्यटक स्तरका होटल, पर्यटक ईन, पर्यटक लज, मोटेल, बेड एण्ड ब्रेकफाष्ट (बी.एण्ड बी.) को वर्गीकरणको मापदण्ड

देहायको मापदण्ड तालिका अनुसार भौतिक सुविधा र सेवाको आधारमा पर्यटक स्तरका होटल, पर्यटक ईन,पर्यटक लज,मोटेल,बेड एण्ड ब्रेकफाष्ट (बी.एण्ड बी.) लाई वर्गीकरण गरिएको छः

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
साधारण भौतिक सुविधा र सेवा						
स्थान र भौतिक सुविधा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बलियो भू-धरातलमा बनेको, आकर्षक रूपमा सजाईएको प्रवेशद्वार भएको हुनुपर्ने । साथै बस्ने

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						व्यवस्था समेतको सजिएको आँगन/करेसाबारी वा टेरेस गार्डेनको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको हुनुपर्ने।
वास्तु आकृति	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• भवन ऐन तथा नियमावली र राष्ट्रिय भवन संहिता बमोजिम स्वीकृत भएको हुनुपर्ने। • आधुनिक बनावट र पुरानो भए उचित सम्भारको साथै ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा प्रतिविम्ब हुने, ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्पदालाई अवरोध नहुने

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						किसिमले भवन निर्माण भएको हुनुपर्ने ।
नाम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• प्रवेशद्वारमा स्पष्ट देखिने गरी नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषामा नाम लेखिएको साथै होटल सम्बन्धी सबै कागजातमा समेत होटलको नाम उल्लेख भएको हुनुपर्ने ।
पार्किङ्ग क्षमता	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	सुत्ने कोठाको सङ्ख्या बराबरको अनुपातमा गाडी पार्किङ्गको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
दिशा नक्सा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	संस्थालाई ईङ्गित गरेर प्रष्ट रुपमा देखिने गरी दिशाबोध (Direction) गरिएको हुनुपर्ने।
सी.सी.टि.भी.	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रवेशद्वार देखि चौबीसै घण्टा सी.सी.टि.भीले निगरानी गरेको तथा कम्तीमा ६ महिनाको रेकर्ड

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						सुरक्षित राखिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
संचालन व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	• अनवरतरूपमा दैनिक चौबीसै घण्टा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । • सिफ्टमा सञ्चालन गर्ने वा मौसमी रुपमा मात्र सञ्चालन गर्नेको हकमा सोही बमोजिम अनुमति लिएको हुनुपर्ने।
पावर सप्लाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	नियमित पावर सप्लाई तथा आवश्यकता अनुसार ब्याकअप पावरको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
खानेपानी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	शुद्ध, सफा तथा प्रशोधित गरिएको खानेपानीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
ढल निकास	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रचलित कानून तथा सम्बन्धित स्थानीय

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						तहको स्वीकृत मापदण्ड अनुसारको ढल निकासको व्यवस्था हुनुपर्ने।
मर्मत सम्भार	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	चौबीसै घण्टा सेवा सुचारु रहने गरी आवश्यक पर्ने मर्मत सम्भार गरिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
गारवेज	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	**अनिवार्य**	फोहोर सङ्कलन तथा पुनर्प्रयोग प्रक्रिया प्रचलित कानून एवं सम्बन्धीत स्थानीय तहले तोकेको मापदण्ड तथा कार्यविधि अनुसार हुनुपर्ने ।
लबीको क्षमता	**अनिवार्य**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	सुत्ने कोठाको अनुपात मिल्ने, स्थानीय संस्कृति झल्कने गरी सजाएको लबीको व्यवस्था हुनुपर्ने।
एयर कन्डिसन	**अनिवार्य**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	**अपेक्षित**	मौसम अनुकुल सुत्ने कोठा, रेष्टुरेष्ट, तथा लबीमा एयर कन्डिसन वा पङ्खा/हिटरको

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						व्यवस्था भएकोहुनुपर्ने ।
प्रमाण पत्र	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कम्पनी दर्ता, उद्योग दर्ता र पर्यटन दर्ताको प्रमाण पत्रहरु रिसेप्सनमा देखिने गरी राखेको हुनुपर्ने ।
शौचालय	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	क्षमता अनुसार लबी नजिकै सफा तथा सुविधाजनक शौचालयको व्यवस्था भएको हनुपर्ने। वास् बेसिन, ऐनासँगै उज्यालोको व्यवस्था, तातो चिसो पानी र झोल साबुन, सफा टावेल वा टावेल पेपर सहित डिस्पेन्सरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
टेलिफोन	अनिवार्य	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कल सुविधा तथा फोन गर्ने तरीका सहितको टेलिफोन सुविधा हुनुपर्ने।
पेमेन्ट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	प्रचलित कानून अनुसार भुक्तानी

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						बिलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
वाईफाई	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सबै कोठामा पहँच पुग्ने गरी व्यवस्था हुनुपर्ने ।
फ्लोरिङ्ग (भुई)	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	पब्लिक एरियामा आधुनिक शैलीको फ्लोरिङ्गको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भऱ्याङ्ग र करिडोर	अनिवार्य	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	भऱ्याङ्ग र मुख्य करिडोर फराकिलो र उज्यालो हुनु पर्ने ।
<u>सेफ्टी एण्ड सेक्युरीटी</u>						
फायर सेफ्टी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	एक्सस्टीङ्गवीसरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
सुरक्षा	अनिवार्य	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	• चौबीसै घण्टा सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने । • साथै झ्याल, ढोकामा बलियो चुकुलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
साँचो	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	बलियो, मजबुद साँचो र लकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
हाउस किपिङ						
सुत्ने कोठाको संख्या	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	पर्यटक स्तरको लागि १०, पर्यटक लजको लागि १०, पर्यटक इनको लागि ५, मोटेलको लागि ५ र बी एण्ड बीको लागि कम्तीमा ३ कोठा को व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
कोठाको क्षेत्रफल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठाको क्षेत्रफल कम्तीमा १५० वर्गफिटको हुनुपर्ने र सिङ्गल, डबल, ट्रिपल र ट्वीन रुमको समेत व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
अपाङ्गमैत्री कोठा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कम्तीमा एउटा ह्वील चेयर जानसक्ने कोठाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
स्नान कक्ष र शौचालय	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	वास् बेसिन, फ्लस ट्वाईलेट, सावर, तातो चिसो पानी, साबुन, ट्वाईलेट

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						रोल, ऐना तथा सफा टावेल व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
बेड	अनिवार्य	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	अपेक्षित	सफा एवं आरामदायी हुनु पर्ने ।
लन्ड्री	अनिवार्य	अपेक्षित	अनिवार्य	अपेक्षित	अपेक्षित	लन्ड्रीको व्यवस्था हुनुपर्ने।
म्याट्रेस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	गुणस्तरीय म्याट्रेसको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तन्ना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	प्रत्येक बेडमा सेतो रङ्गको २ वटा सफा तन्नाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
ब्ल्याङ्केट/सिरक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सिजन अनुसारको सफा खोल सहितको ब्ल्याङ्केट वा सिरकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तकिया	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	एक जना व्यक्ति बराबर १ वटा खोल सहितको सफा तकियाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
बिजुलीको प्लग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	दुईवटा प्वाईन्ट भएको बिजुलीको प्लगमा मोबाईल फोन समेत चार्ज

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						गर्न मिल्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
एस्ट्रे	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	स्मोकिङ्ग जोन भए एस्ट्रेको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
चप्पल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठामा चप्पलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
डस्टबिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठा सफा हुनुका साथै डस्टबिनको व्यवस्था गरेको हुनुपर्ने।
कुर्सी टेबल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सुविधाजनक कुर्सी र कफी टेबलको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
शुद्ध पिउने पानी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	हरेक गेष्टको लागि कम्तीमा दैनिक १ लिटर शुद्ध पिउने पानी र पानी पिउने ग्लासको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
कपबोर्ड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	ह्याङ्गर सहितको कपबोर्डको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
बेड साईड टेबुल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	बेड साईड टेबुलको र्‍याकमा आचारसंहिता तथा अन्य सूचना सामग्रीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						साथै मैनबत्ती र सलाईको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
टेलिभिजन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठामा रङ्गिन टेलिभिजनको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
ऐना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	बेड रुममा ऐनाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पर्दा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठामा सुहाउदो पर्दाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
बत्तीको व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कोठामा पर्याप्त उज्यालो प्रदान गर्ने बत्तीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
सजावट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	स्थानीय संस्कृति झल्किने आर्कषक पोष्टर तथा आर्ट वर्कको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
भित्ता र सिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	भित्ता र सिलिङ्ग आर्कषक रहेको हुनुपर्ने। साथै शौचालय, स्नान कक्षको हकमा आधुनिक टायल तथा मार्बलको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
कोठाको सङ्केत	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	हरेक तलामा सुत्ने कोठाको नम्बर सहितको सङ्केत चिन्ह राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
डाईनिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	अनिवार्य	अपेक्षित	सफा र स्वच्छ डाईनिङ्गको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
शौचालय	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सफा, स्वच्छ तथा सुविधाजनक शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
सङ्केत चिन्ह	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	रेष्टुरेण्ट तथा अन्य सेवा प्रदान गर्ने एकाई जनाउने सङ्केत चिन्हको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
हात धुने बेसिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	हात धुने बेसिनको व्यवस्था भएको साथै सोप डिस्पेन्सर र टावेल व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
नेपाली खाना तथा पेय पदार्थ	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	खानाको मेनुमा यथासम्भव स्थानीय, अर्गानिक उत्पादन एवं स्थानीय परिकार तथा पेय पदार्थको प्रयोग गरिएको हुनुपर्ने।

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
फर्निचर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	आरामदायी फर्निचरको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
म्युजिक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	स्थानीय लोक धुन गुन्जने व्यवस्था गरिएको हुनुपर्ने।
भुईं	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	नचिप्लिने, ढुसी नलागेको, सफा र स्तर अनुसारको गुणस्तरीय भएको हुनुपर्ने।
भित्ता	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सफा, उज्यालो र स्तर अनुसारको गुणस्तरीय भएको हुनुपर्ने।
मेनु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	मेनु सरल तथा नेपालीर अङ्ग्रेजीमा लेखिएको एवं मूल्य खुलेको हुनुपर्ने।
खानाको तापक्रम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	तातो खानाको तापक्रम ६० डिग्री भन्दा माथिको एवं खाना स्वस्थ हुनुपर्ने।
चिया कफी	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	गेष्टको इच्छा अनुसार चिया, कफीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
धुम्रपान क्षेत्र	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	अलग्गै स्थानको

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
कटलरी क्रकरी ग्लासवेर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	नकोरिएको, नटुक्रिएको, नफुटेको, सफा व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
रुम सर्भिस	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	गेष्टको अनुरोध बमोजिम रुम सर्भिस दिनुपर्ने ।
आईस क्यूव	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	ट्रिटमेन्ट गरिएको पानीबाट बनाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
बिलिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	नेपाल सरकारको प्रचलित कानूनी व्यवस्था अनुसारको बिलिङ्ग प्रणालीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
<u>किचेन (भान्सा कोठा)</u>						
सफा भान्सा	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	बाहिरी परिधी, भुईं, भित्ता, सिलिङ्ग सफा भएको साथै सरसफाई गर्न प्रयोगमा ल्याउने रसायन तथा विषादी खाद्यान्न भन्दा टाढा लेबल लगाई राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
भेन्टिलेसन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	लबी, भान्सा तथा सुत्ने कोठामा स्वच्छ हावा प्रवाहको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
प्राथमिक उपचार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	प्राथमिक उपचारका सामग्री सहित उपचारको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्वास्थ्य परीक्षण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	प्रत्येक ६ महिनामा कर्मचारीहरुको स्वास्थ्य परीक्षण गराउने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
हात धुने बेसिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कर्मचारीहरुको लागि छुट्टै हात धुने बेसिन, सोप डिस्पेन्सर र टावेलको व्यवस्था भएको। साथै हात धुने नियमहरु देखिने गरी भान्सा तथा सफा गर्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।
सरुवा तथा सङ्क्रामक रोग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सरुवा रोग लागेका कर्मचारीहरुलाई काममा नलगाउने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तातो चिसो	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	किचेनमा प्रयोग गर्न

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
पानी						र भाँडा धुनको लागि तातो, चिसो पानीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
डस्टबिन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	फोहोर मैला राख्ने भाँडाहरु नियमित रुपमा खाली गरी सफा गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
पेष्ट कन्ट्रोल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	हानिकारक जीव, चरा, मुसा भित्र प्रवेश गर्नबाट रोक्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	काँचो तरकारी, माछा, मासु तथा पाकेको खानेकुराहरुलाई छुट्टाछुट्टै भण्डारण गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तापक्रम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	मासु,दुध, माछा, अण्डा तथा अन्य छिटो सडीगली जाने खाद्यान्नलाई ५ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तल र फ्रिजिङ्ग गर्नु पर्नेलाई १८ डिग्री सेल्सियस वा सो भन्दा तलको तापक्रममा भण्डारण

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
रेफ्रिजेरेसन	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	एउटै फ्रिजमा राख्नु परेमा पाकेको खाना माथि र काँचो खाना तल पारेर राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पाकेको खाना	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	खानेकुरालाई राम्रोसँग पकाईएको र त्यसको तापक्रम ७५ डिग्री सेल्सियस पुगेको हुनुपर्ने ।
सेनिटाईजर	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	खानेकुरा सम्पर्कमा आउने सम्पूर्ण उपकरणहरुलाई सेनिटाईजर (तातो पानी) प्रयोग गरी सरसफाई गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
फोहोरको व्यवस्था	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	भान्साको फोहोर राख्नको लागि उपयुक्त ढकन र गारबेज ब्यागसहितको बकेटको व्यवस्था भएको र दैनिक रुपमा फोहोर उठाउने वा नष्ट गर्ने

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पोटासको प्रयोग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सलाद, साग सब्जी पोटासियम वा क्लोरिङ्ग पानीमा (०.१ मिलिग्राम भन्दा बढी नरहने गरी) धुनु पर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
पानीको भण्डारण	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	पानीको भण्डारण तथा प्रशोधन प्रक्रियाहरुको डकुमेन्टेसन तथा परीक्षण गरिएको गुणस्तरको अभिलेख राख्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।
किचेन ईक्युपमेन्ट	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	स्टेनलेस स्टिलका भाँडाकुडा तथा औजारहरुको प्रयोग भएको हुनुपर्ने।
कटिङ्ग बोर्ड	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	सफा सेन्टेथिक कटिङ्ग बोर्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
भाँडावर्तन र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कटलरी, क्रकरी, ग्लासवेर, हलोवेर, पटप्यानको लागि उपयुक्त र्‍याकको

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
						व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
खाद्यान्न भण्डार						
भण्डार	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	खानाको प्रकृति अनुसार काँचो, पाकेको, तरकारी, फलफुल, माछामासु, डेरी प्रोडक्टको लागि भण्डारणको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
पेष्ट कन्ट्रोल	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	भान्छा किरा, मुसा आदिबाट सुरक्षित भएको हुनुपर्ने ।
र्‍याक	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सफा र्‍याकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
उपभोग्य म्याद	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	म्याद समाप्त भएका खाद्य तथा पेय पदार्थहरु भण्डारण तथा प्रयोग गर्न नहुने ।
सरसफाईका सामाग्रीहरु	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सरसफाईका सामग्रीहरु छुट्टै सुरक्षित स्थानमा राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
मानव संशाधन						
अपरेसनमा काम गर्ने	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	सम्बन्धित काममा अनुभवी एवं दक्षता

विषय	साधारण पर्यटक स्तरीय	पर्यटक इन	पर्यटक लज	मोटल	बी.बी.	कैफियत
कर्मचारीहरु						भएका कर्मचारीको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
तालीम	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	कर्मचारीहरुलाई समय अनुसार आतिथ्यता सम्बन्धी ईन-हाउस तालीम दिने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
युनिफर्म	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अपेक्षित	कामको प्रकृति अनुसारको युनिफर्मको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।
स्टाफ डाईनिङ्ग	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	अनिवार्य	स्टाफहरुलाई सफा तथा स्वास्थ्य खानाको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

(ङ) खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) बमोजिम स्तर वर्गीकरण भएका होटल, पर्यटक आवास (रिसोर्ट), साधारण पर्यटक स्तरका होटल र अन्य होटलहरुमा उपलब्ध सुविधाहरु अद्यावधिक रहे/नरहेको सम्बन्धमा विभागबाट जाँच गराई प्रत्येक पाँच वर्षमा नवीकरण गराउनु पर्नेछ।

(च) पर्यटक स्तरको होटल, पर्यटक इन, पर्यटक लज, मोटेल, बेड एण्ड ब्रेकफाष्ट (बी. एण्ड बी.) को पर्यटकस्तरका पूर्वाधार भएको जनाउको लागि नेपालभर एकरूपता हुने गरी पर्यटन विभागद्वारा तोकिएको सङ्केत चिन्हलाई नामसँगै प्रस्ट देखिने गरी राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(छ) यो मापदण्ड लागू भए पश्चात नेपालभर सम्बन्धित निकायबाट इजाजत लिई सञ्चालन हुने होटल,हेरिटेज एवं बुटिक होटल, रिसोर्ट, साधारण पर्यटक स्तरका होटल, पर्यटक ईन,पर्यटक लज, मोटेल, बेड एण्ड ब्रेकफाष्ट (बी.एण्ड बी.) ले यसै बमोजिमका मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ। यो मापदण्ड लागू हुनुभन्दा पहिले नै इजाजत लिई सञ्चालनमा रहेकाहरूले यो मापदण्ड लागू भएको ६ महिनाभित्र यसै बमोजिमका मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ।

(ज) खण्ड ६३, सङ्ख्या २९, नेपाल राजपत्र, भाग ३, मिति २०७०/०७/०४ मा प्रकाशित होटलको स्तर सम्बन्धी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको सूचना खारेज गरिएको छ। सो सूचना बमोजिम भएको वर्गीकरण यसै सूचना बमोजिम भएको मानिनेछ ।

आज्ञाले,
बुद्धिसागर लामिछाने
निमित्त सचिव

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित। मूल्य रू ५०।-
गो.हु.द.नं. १६।२०६२।६३

मुद्रण विभाग